

Fler steg för en effektivare plan- och bygglag

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till ändringar i plan- och bygglagen. Ändringarna, som syftar till att göra planprocessen mer effektiv, innebär bl.a. att plan- och bygglagens regler om länsstyrelsens yttranden under detaljplaneprocessen kompletteras med en möjlighet för kommunen att under arbetet med att ta fram en detaljplan begära ett planeringsbesked från länsstyrelsen i de frågor som staten råder över. Syftet är att det, t.ex. tidigt i planprocessen, ska gå att klarlägga om det finns skäl för ingripande mot planeringen från statens sida. Vidare införs en tidsfrist om två månader för länsstyrelsens beslut att upphäva kommunens beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller områdesbestämmelser efter överprövning. Fler planer ska också kunna antas av kommunstyrelsen eller byggnadsnämnden. Lagändringarna innebär även att ytterligare åtgärder ska undantas från kravet på bygglov i plan- och bygglagen.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2017.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena.

I betänkandet finns sju reservationer (M, SD, C, V, L, KD).

Behandlade förslag

Proposition 2016/17:151 Fler steg för en effektivare plan- och bygglag.

Tolv yrkanden i följdmotioner.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Utskottets överväganden.....	7
Regeringens lagförslag	7
Kravet på bygglov	11
Ytterligare undantag från kravet på bygglov	12
Uppföljning av kommunernas möjlighet att i detaljplaner återinföra bygglovsplikten	13
Krav i detaljplaner m.m.	14
Planbestämmelser som upphävs efter genomförandetiden m.m.	16
Reservationer	19
1. Regeringens lagförslag, punkt 1 (SD).....	19
2. Kravet på bygglov, punkt 2 (V).....	19
3. Ytterligare undantag från kravet på bygglov, punkt 3 (M, C, L, KD) ..	21
4. Uppföljning av kommunernas möjlighet att i detaljplaner återinföra bygglovsplikten, punkt 4 (M, C, L, KD)	22
5. Krav i detaljplaner m.m., punkt 5 (M, C, L, KD)	22
6. Krav i detaljplaner m.m., punkt 5 (SD)	23
7. Planbestämmelser som upphävs efter genomförandetiden m.m., punkt 6 (M, C, L, KD).....	24
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	26
Propositionen	26
Följdmotionerna	26
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	28

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Regeringens lagförslag

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2016/17:151 och avslår motion

2016/17:3696 av Roger Hedlund och Mikael Eskilandersson (båda SD) yrkandena 1 och 2.

Reservation 1 (SD)

2. Kravet på bygglov

Riksdagen avslår motion

2016/17:3666 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 1 och 2.

Reservation 2 (V)

3. Ytterligare undantag från kravet på bygglov

Riksdagen avslår motion

2016/17:3674 av Ewa Thalén Finné m.fl. (M, KD, C, L) yrkandena 4, 5 och 7.

Reservation 3 (M, C, L, KD)

4. Uppföljning av kommunernas möjlighet att i detaljplaner återinföra bygglovsplikten

Riksdagen avslår motion

2016/17:3674 av Ewa Thalén Finné m.fl. (M, KD, C, L) yrkande 6.

Reservation 4 (M, C, L, KD)

5. Krav i detaljplaner m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:3674 av Ewa Thalén Finné m.fl. (M, KD, C, L) yrkande 1 och 2016/17:3696 av Roger Hedlund och Mikael Eskilandersson (båda SD) yrkande 3.

Reservation 5 (M, C, L, KD)

Reservation 6 (SD)

6. Planbestämmelser som upphävs efter genomförandetiden m.m.

Riksdagen avslår motion

2016/17:3674 av Ewa Thalén Finné m.fl. (M, KD, C, L) yrkandena 2 och 3.

Reservation 7 (M, C, L, KD)

Stockholm den 9 maj 2017

På civilutskottets vägnar

Caroline Szyber

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Caroline Szyber (KD), Hillevi Larsson (S), Ewa Thalén Finné (M), Carl-Oskar Bohlin (M), Roger Hedlund (SD), Eva Sonidsson (S), Ola Johansson (C), Emma Hult (MP), Mats Green (M), Mikael Eskilander (SD), Robert Hannah (L), Johanna Haraldsson (S), Shadiye Heydari (S), Lars Beckman (M), Lotta Johnsson Fornarve (V), Faradj Koliev (S) och Eva Lindh (S).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Regeringen beslutade i november 2011 att en särskild utredare skulle se över bestämmelserna om genomförande av detaljplan. Utredningen antog namnet Plangenomförandeutredningen. Utredningsuppdraget utvidgades i november 2012 till att även omfatta hur plan- och byggprocessen kan förenklas och förkortas. Utredaren skulle bl.a. se över kravet på bygglov och möjligheterna för kommunfullmäktige att uppdra åt kommunal nämnd att anta en detaljplan. Plangenomförandeutredningen överlämnade i januari 2013 delbetänkandet Ett effektivare plangenomförande (SOU 2012:91) och i maj 2013 slutbetänkandet En effektivare plan- och bygglovsprocess (SOU 2013:34). Betänkandena har remissbehandlats.

Flera av Plangenomförandeutredningens förslag behandlades i propositionen En enklare planprocess (prop. 2013/14:126). Några av förslagen i propositionen avslogs av riksdagen, däribland förslaget om att utöka möjligheterna för kommunfullmäktige att uppdra åt en kommunal nämnd att anta en detaljplan (bet. 2013/14:CU31, rskr. 2013/14:366). I detta lagstiftningsärende behandlas förslaget om att utöka möjligheterna för kommunfullmäktige att uppdra åt en kommunal nämnd att anta en detaljplan.

Regeringen beslutade i februari 2014 att ge en särskild utredare i uppdrag att föreslå åtgärder som syftar till att öka den kommunala planläggningen för bostadsbyggande och utbudet av markanvisningar. Utredningen antog namnet Planprocessutredningen. Uppdraget utvidgades i september 2014 till att även omfatta frågor om kommunernas möjligheter att ställa detaljerade krav i en detaljplan, möjligheten till bättre planberedskap och behovet av effektivisering i de statliga myndigheternas, i synnerhet länsstyrelsens, medverkan i plan- och byggprocessen och tidsåtgången för denna. Planprocessutredningen överlämnade i december 2015 betänkandet Bättre samarbete mellan stat och kommun – vid planering för byggande (SOU 2015:109). Betänkandet har remissbehandlats.

Planprocessutredningens förslag om att införa en möjlighet för kommunen att begära ett planeringsbesked från länsstyrelsen och om en tidsfrist för länsstyrelsens beslut efter överprövning behandlas i propositionen.

Vidare beslutade regeringen i november 2013 att ge Boverket i uppdrag att bl.a. se över behovet av författningsändringar med anledning av Mark- och miljööverdomstolens dom den 15 januari 2013 i mål P 3537-12. Boverket redovisade denna fråga i juni 2014 i rapporten Uppdrag att överväga ytterligare åtgärder som kan undantas från kravet på bygglov – överväga ytterligare åtgärder och författningsändringar med anledning av dom i mål P 3537-12 (Boverkets rapport 2014:20). Rapporten har remissbehandlats.

Boverkets förslag med anledning av Mark- och miljööverdomstolens dom behandlas i propositionen.

Regeringen beslutade i september 2014 att ge Boverket i uppdrag att även utreda förutsättningarna för ytterligare undantag från kravet på bygglov för bl.a. vissa mindre byggnader, anläggningar och tillbyggnader, tillfälliga byggnader och byggnadsverk, ändring av färg, fasadbeklädnad eller taktäckningsmaterial mot gård samt plank och murar. Uppdraget utvidgades i mars 2015 till att även omfatta att utreda förutsättningarna för att undanta vinterförvaring av fritidsbåtar m.m. från bygglov. Boverket redovisade uppdraget i juli 2015 genom rapporten Åtgärder som kan undantas från krav på bygglov (Boverkets rapport 2015:28). Rapporten har remissbehandlats.

Boverkets förslag i rapport 2015:28 om ytterligare åtgärder som kan undantas från kravet på bygglov i plan- och bygglagen behandlas i propositionen.

Lagrådet har yttrat sig över regeringens lagförslag.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut finns i bilaga 1 och lagförslagen i bilaga 2.

Tre motioner har väckts med anledning av propositionen. Motionsförslagen finns i bilaga 1.

Utskottets överväganden

Regeringens lagförslag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens lagförslag och avslår två motionsyrkanden om att de föreslagna ändringarna i 5 kap. 27 § första stycket och 12 kap. 6 § plan- och bygglagen ska avslås.

Jämför reservation 1 (SD).

Propositionen

I syfte att göra planprocessen mer effektiv föreslås ändringar i plan- och bygglagen (2010:900), förkortad PBL. De föreslagna lagändringarna innebär bl.a. följande. PBL:s regler om länsstyrelsens yttranden under detaljplaneprocessen ska kompletteras med en möjlighet för kommunen att under arbetet med att ta fram en detaljplan begära ett planeringsbesked från länsstyrelsen. I beskedet ska länsstyrelsen, i den utsträckning kommunen begär det, bedöma hur en viss åtgärd förhåller sig till de s.k. ingripandegrunderna i 11 kap. 10 § andra stycket PBL. Kommunens begäran ska kunna avse en eller flera av ingripandegrunderna. Länsstyrelsen ska få förena ett planeringsbesked med villkor.

Ett planeringsbesked om att en åtgärd inte har en sådan innebörd som avses i en eller flera av ingripandegrunderna ska innebära att länsstyrelsen inte kan överpröva eller upphäva en senare antagen plan med hänvisning till den eller de frågor som beskedet avser. Detsamma ska gälla om ett planeringsbesked förenats med villkor och villkoret har iakttagits. Detta ska dock inte gälla om åtgärden eller förutsättningarna för planeringen har ändrats väsentligt i förhållande till den eller de frågor som planeringsbeskedet avser.

Länsstyrelsen ska ge planeringsbeskedet inom sex veckor om inte längre tid är nödvändig med hänsyn till ärendets omfattning eller andra särskilda omständigheter. Någon sanktion för det fall tidsfristen överskrids föreslås inte. Innan kommunen begär ett planeringsbesked för en åtgärd ska kommunen ge berörda myndigheter m.fl. tillfälle att komma in med synpunkter på åtgärden. Länsstyrelsens beslut om planeringsbesked ska kunna överklagas av kommunen till regeringen.

Regeringen anför att planeringsbeskedet bör ses som en möjlighet att i ett tidigt skede av planprocessen avgöra vissa grundläggande förutsättningar för detaljplaneringen. Genom en begäran om planeringsbesked kan kommunen i olika skeden av planarbetet slutligt stämma av sitt förslag i vissa strategiska frågor mot statens krav för att inte riskera s.k. förgävesplanering eller att arbetet bedrivs med fel utgångspunkter. Tidiga ställningstaganden i de frågor

staten ytterst råder över leder till ett effektivare planförfarande, till fördel för såväl kommunen som byggherren.

Det ska vidare införas en tidsfrist om två månader för länsstyrelsens beslut att upphäva kommunens beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller områdesbestämmelser efter överprövning. Tidsfristen ska gälla från det att länsstyrelsen har fattat sitt beslut om överprövning. Om längre tid är nödvändig med hänsyn till ärendets omfattning eller andra särskilda omständigheter, ska tiden få överskridas. Regeringen anser att det är angeläget att de ärenden där länsstyrelsen har beslutat om överprövning avgörs så snabbt och effektivt som möjligt, utan att snabbheten i sig får negativa konsekvenser för noggrannheten i prövningen. För att säkerställa effektiviteten anser regeringen att en tidsfrist bör införas för den prövning som sker i sak efter det att länsstyrelsen har fattat beslut om överprövning.

Fler planer föreslås också kunna antas av kommunstyrelsen eller byggnadsnämnden. En detaljplan ska antas av kommunfullmäktige men fullmäktige ska få uppdra åt kommunstyrelsen eller byggnadsnämnden att anta en plan som inte är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt. Ett sådant uppdrag ska inte få delegeras. När det gäller 5 kap. 27 § första stycket PBL föreslår regeringen att bestämmelsen ändras så att kommunfullmäktige ska få uppdra åt kommunstyrelsen eller byggnadsnämnden att anta en detaljplan som inte är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt. En följdändring föreslås i 12 kap. 6 § PBL. I paragrafen anges vilka ärenden som kan delegeras från en nämnd. Följdändringen är inte avsedd att leda till några förändringar i sak när det gäller vilka ärenden som kan delegeras. Genom förslagen kommer bestämmelserna att innehålla samma uttryck som finns i kommunallagen (1991:900). Uttrycket ”av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt” finns också i förslaget till en ny kommunallag som nyligen överlämnats till riksdagen (prop. 2016/17:171). Regeringen anser i den nu aktuella propositionen att det saknas bärande skäl för att begränsa möjligheterna att delegera ärenden enligt PBL i förhållande till den delegation som anses vara möjlig enligt kommunallagen. Enligt regeringens uppfattning bör PBL ändras så att samma uttryck används i PBL som i kommunallagen. Det formella utrymmet för delegation enligt PBL bör därför utökas så att även PBL utformas enligt de principer som ligger till grund för kommunallagen. Genom en sådan ändring kommer äldre uttalanden i förarbeten och praxis inte längre onödigtvis att behöva begränsa vilka planärenden som kan delegeras. Regeringen anför i propositionen att uttrycket ”plan som är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt” omfattar sådana planförslag som ska handläggas enligt det utökade planförfarande som regleras i 5 kap. 7 § PBL, dvs. planförslag som inte är förenliga med översiktsplanen eller länsstyrelsens granskningsyttrande över denna, är av betydande intresse för allmänheten eller i övrigt av stor betydelse, eller kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

I propositionen föreslås även att ytterligare åtgärder ska undantas från kravet på bygglov i PBL. Bygglov ska inte krävas för att byta färg, fasadbeklädnad eller taktäckningsmaterial på andra byggnader än en- och

tvåbostadshus och tillhörande komplementbyggnader inom ett område med detaljplan, om åtgärden vidtas på fasad eller tak som vetter mot kringbyggd gård. Åtgärden får inte vidtas på en byggnad eller inom ett bebyggelseområde som är särskilt värdefullt från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt. Kommunerna ska ges möjlighet att i detaljplaner återinföra lovplikten och i områdesbestämmelser införa krav på bygglov för alla typer av miljöer.

Bygglov ska inte heller krävas för en liten tillbyggnad i form av balkong, burspråk eller uppstickande byggnadsdel på en- och tvåbostadshus inom ett område med detaljplan. En sådan tillbyggnad får inte placeras närmare gräns än 4,5 meter, om inte de grannar som berörs medger det, eller göras på en byggnad eller inom ett bebyggelseområde som är särskilt värdefullt från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt. Även i dessa fall ska kommunerna ges möjlighet att återinföra lovplikten i detaljplaner för alla typer av miljöer.

Vidare ska inte bygglov behövas för nybyggnad inom en allmän plats där kommunen är markägare om byggnaden är placerad på samma plats i högst tre månader. Byggnaden får inte ha en större byggnadsarea än 15,0 kvadratmeter och taknockshöjden får inte överstiga 3,0 meter. Om byggnaden flyttas till en annan placering inom samma allmänna plats ska bygglov krävas. Bygglov ska inte heller krävas för nybyggnad av fristående väderskydd för kollektivtrafiken, om väderskyddet inte får en större byggnadsarea än 15,0 kvadratmeter och inte har en taknockshöjd som överstiger 3,0 meter. Väderskyddet får inte placeras i direkt anslutning till ett annat väderskydd eller inom ett område som är särskilt värdefullt från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt. Regeringen anför i propositionen att gemensamt för de föreslagna åtgärderna är att de bedöms ha en begränsad påverkan på allmänna och enskilda intressen, varför det inte är motiverat att samhället kontrollerar åtgärderna i förväg. Avsikten är inte att sänka kraven som ställs på de åtgärder som undantas, utan byggherrarna ska även fortsättningsvis ha ansvaret för att alla krav som ställs upp i PBL och föreskrifter som meddelats med stöd av lagen uppfylls.

Föreslagna bygglovsbefriade åtgärder ska följa gällande detaljplan eller områdesbestämmelser. Bygglovsbefriade fasadåtgärder på en- och tvåbostadshus och tillhörande komplementbyggnader inom områden med detaljplan ska följa gällande detaljplan.

Vidare föreslås att bygglovsbefriade åtgärder som får vidtas i strid med en detaljplan inte ska beaktas vid en senare bedömning av ett byggnadsverks eller en åtgärds förenlighet med detaljplanen.

Lagförslagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2017.

Motionen

I kommittémotion 2016/17:3696 av Roger Hedlund och Mikael Eskilander (båda SD) yrkas att riksdagen ska avslå regeringens förslag till

lag om ändring i PBL i de delar det avser 5 kap. 27 § första stycket och 12 kap. 6 § (yrkandena 1 och 2). Enligt motionärerna bör inte möjligheten för kommunfullmäktige att uppdra till kommunstyrelsen eller byggnadsnämnden att anta en plan utökas. Motionärerna anser bl.a. att det är viktigt att väga in fler aspekter än just förenklingen av förfarandet. Om avgörandet ligger på fullmäktigenivå är fler personer involverade i beslutet, och allmänheten garanteras möjligheten att följa debatten om ärendet, vilket är viktigt ur medborgar- och inflytandeperspektiv. Det nuvarande systemet bör därför behållas.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar de föreslagna ändringarna i PBL som gör planeringsprocessen mer effektiv och innebär att ytterligare åtgärder undantas från kravet på bygglov. Utskottet kan konstatera att det har väckts motionsyrkanden som går emot regeringens lagförslag endast när det gäller förslaget till ändring i 5 kap. 27 § första stycket och 12 kap. 6 § PBL.

När det gäller frågan om ändrade bestämmelser om delegation av antagande av detaljplaner behandlades den av utskottet våren 2014 i samband med behandlingen av propositionen En enklare planprocess (prop. 2013/14:126). Utskottet ansåg att lagförslagen i denna del borde avslås, och riksdagen följde utskottet (bet. 2013/14:CU31, rskr. 2013/14:366).

Utskottet anser att det mot bakgrund av att behovet av nya bostäder i dag är väsentligt större än vad som förutsågs när förslagen behandlades våren 2014 finns anledning att nu se annorlunda på delegationsfrågan. Förslaget om en utökad delegationsrätt innebär att fler detaljplaner kan antas av kommunstyrelsen och byggnadsnämnden. Förslaget bör leda till att planprocessen blir något kortare i genomsnitt genom att färre planer kommer att behöva antas av kommunfullmäktige. Utskottet vill peka på att frågor som avser antagande av en detaljplan ibland kan beröra många människor och skapa meningsskiljaktigheter om vad som är att anse som en lämplig utveckling för den egna kommunen. Inte minst är det viktigt för den lokala demokratin att beslutsfattarna ges tillfälle att argumentera för sitt ställningstagande, vilket kan vara av stor betydelse för allmänhetens möjligheter till insyn i de politiska besluten. Kommunstyrelsens och de kommunala nämndernas sammanträden är vanligen slutna för allmänheten medan kommunfullmäktiges överläggningar är öppna för åhörare och medier. Regeringens förslag innebär dock att detaljplaner av större vikt även i fortsättningen ska antas av kommunfullmäktige. Mot denna bakgrund delar utskottet inte de farhågor som förs fram i motionen.

Sammantaget anser utskottet att riksdagen bör anta regeringens förslag till ändringar i PBL och att motionen bör avslås.

Utskottet övergår nu till att under särskilda rubriker behandla de motionsyrkanden som innehåller förslag till tillkännagivanden i frågor som anknyter till lagförslagen.

Kravet på bygglov

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att regeringen ska återkomma med förslag som innebär en återgång till de regler som gällde tidigare i fråga om krav på bygglov.

Jämför reservation 2 (V).

Motionen

I kommittémotion 2016/17:3666 föreslår Nooshi Dadgostar m.fl. (V) ett tillkännagivande om att regeringen ska återkomma med ett förslag som innebär att det inte görs undantag för krav på bygglov för att byta färg, fasadbeklädnad eller taktäckningsmaterial på andra byggnader än en- och tvåbostadshus (yrkande 1). Motionärerna anser bl.a. att de förslagna undantagen för bygglov innebär en risk för att fastighetsägare gör förändringar av kulturmiljöer som är av värde för samhället. Motionärerna föreslår även ett tillkännagivande om att regeringen ska återkomma med ett förslag som innebär att det inte görs undantag för krav på bygglov för en liten tillbyggnad i form av balkong, burspråk eller uppstickande byggnadsdel på en- och tvåbostadshus (yrkande 2). Motionärerna anser att det även när det gäller dessa undantag finns risker med att tillåta förändringar som innebär att kulturmiljöer förvanskas utan att myndigheternas specialister tillåts att i förhand göra en granskning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har tidigare i betänkandet ställt sig bakom regeringens förslag som innebär att ytterligare åtgärder ska undantas från kraven på bygglov. Lagändringarna innebär bl.a. att det inte behövs bygglov för att på andra byggnader än en- och tvåfamiljshus inom områden med detaljplan byta en byggnads färg, fasadbeklädnad eller taktäckningsmaterial på fasad eller tak som vetter mot kringbyggd gård och för att på en- och tvåbostadshus inom områden med detaljplan göra en liten tillbyggnad i form av balkong, burspråk eller uppstickande byggnadsdel. Undantagen från kravet på bygglov gäller inte om åtgärden vidtas på en byggnad eller inom ett bebyggelseområde som vid tillämpning av 8 kap. 13 § PBL anses vara särskilt värdefullt från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt. Byggherren har även fortsättningsvis ansvar för att kraven enligt PBL och föreskrifter som meddelats med stöd av lagen bl.a. när det gäller krav på god form-, färg- och materialverkan och på tekniska egenskaper uppfylls. Kommunerna har dessutom getts en möjlighet att återinföra lovplikten i detaljplaner för att begränsa åtgärdernas påverkan på byggnaders eller områdets karaktär, utan att möjligheten är begränsad till en viss typ av miljö. Enligt utskottet finns det

inte skäl för riksdagen att ta något initiativ med anledning av motionsyrkandena. Motionsyrkandena bör därför avslås.

Ytterligare undantag från kravet på bygglov

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om ytterligare undantag från kravet på bygglov. Utskottet hänvisar till innehållet i de lagändringar som utskottet har ställt sig bakom.

Jämför reservation 3 (M, C, L, KD).

Motionen

I kommittémotion 2016/17:3674 föreslår Ewa Thalén Finné m.fl. (M, KD, C, L) ett tillkännagivande om att utreda möjligheten att utvidga undantaget för bygglov för nybyggnad till att även gälla nybyggnad på allmän plats där kommunen inte är markägare (yrkande 7). Motionärerna anser vidare att bygglov inte ska behövas om ett väderskydd placeras direkt intill ett annat väderskydd. Hänsyn ska tas till omkringliggande bebyggelse och verksamheter. Bygglov ska inte heller krävas för reklamskyltar som placeras i anslutning till väderskydd. Tillkännagivanden föreslås i enlighet med detta (yrkandena 4 och 5).

Utskottets ställningstagande

Utskottet har tidigare i betänkandet ställt sig bakom regeringens förslag om undantag från kravet på bygglov för att uppföra en mindre byggnad på allmän plats där kommunen är markägare.

Undantaget är begränsat till allmän plats som kommunen är markägare till eftersom kommuner i högre utsträckning än enskilda markägare kan förhindra problem med olämpliga uppställningar för t.ex. trafiksäkerheten, räddningstjänstens framkomlighet och risken för brandspridning på kvartersmark. Enligt utskottet finns det inte anledning för riksdagen att ta initiativ i syfte att utvidga undantaget.

Utskottet har tidigare i betänkandet också ställt sig bakom regeringens förslag om undantag från kraven på bygglov för att uppföra väderskydd för kollektivtrafiken. Undantaget omfattar fristående väderskydd som inte får ha en större byggnadsarea än 15,0 kvadratmeter och inte ha en taknockshöjd som överstiger 3,0 meter. För att ytterligare begränsa omgivningspåverkan krävs dock bygglov om ett väderskydd placeras direkt intill ett annat väderskydd på samma sida av en gata eller väg. Utskottet anser att det inte finns anledning för riksdagen att ta något initiativ för att utvidga undantaget.

När det gäller motionsyrkandet om att bygglov inte heller ska krävas för reklamskyltar som placeras i anslutning till väderskydd vill utskottet peka på

att regeringen har beslutat om att i 6 kap. plan- och byggförordningen (2011:338) införa undantag från kravet på bygglov för vissa typer av skyltar och ljustanordningar. Ändringarna i plan- och byggförordningen träder i kraft den 1 juli 2017. Enligt utskottet finns det därför inte något behov av ett tillkännagivande till regeringen.

Sammanfattningsvis anser utskottet således att motionsyrkandena bör avslås.

Uppföljning av kommunernas möjlighet att i detaljplaner återinföra bygglovsplikten

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om uppföljning av möjligheten för kommunerna att i detaljplaner återinföra bygglovsplikten. Utskottet förutsätter att en uppföljning kommer att göras.

Jämför reservation 4 (M, C, L, KD).

Motionen

I kommittémotion 2016/17:3674 föreslår Ewa Thalén Finné m.fl. (M, KD, C, L) ett tillkännagivande om att regeringen bör följa upp att kommunerna inte missbrukar möjligheten att i detaljplaner återinföra krav på bygglov för åtgärder som befriats från bygglov (yrkande 6).

Utskottets ställningstagande

Utskottet har tidigare i betänkandet ställt sig bakom regeringens förslag som innebär att ytterligare åtgärder undantas från kravet på bygglov. Lagändringarna innebär bl.a. att det inte behövs bygglov för att på andra byggnader än en- och tvåfamiljshus inom områden med detaljplan byta en byggnads färg, fasadbeklädnad eller taktäckningsmaterial på fasad eller tak som vetter mot kringbyggd gård och för att på en- och tvåbostadshus inom områden med detaljplan göra en liten tillbyggnad i form av balkong, burspråk eller uppstickande byggnadsdel. Kommunerna har getts en möjlighet att återinföra lovplikten i detaljplaner för alla typer av miljöer.

Utskottet vill framhålla att det alltid är angeläget att regeringen följer upp den här typen av beslutad lagstiftning och vid behov vidtar nödvändiga åtgärder. Vidare ingår det i Boverkets uppdrag att följa och analysera tillämpningen av plan- och bygglagstiftningen. Utskottet utgår från att en uppföljning av de aktuella ändringarna i PBL kommer till stånd utan något tillkännagivande från riksdagens sida. Motionsyrkandet bör därför avslås.

Krav i detaljplaner m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om krav i detaljplaner m.m. Utskottet hänvisar till det omfattande arbete som pågår inom området.

Jämför reservation 5 (M, C, L, KD) och 6 (SD).

Bakgrund

Enligt 4 kap. 32 § tredje stycket PBL får en detaljplan inte vara mer detaljerad än som behövs med hänsyn till planens syfte.

Motionerna

I kommittémotion 2016/17:3674 anser Ewa Thalén Finné m.fl. (M, KD, C, L) att det finns ett behov av att minska ledtiderna för bostadsbyggandet särskilt när det gäller den kommunala detaljplaneringen. Motionärerna föreslår ett tillkännagivande om att göra en analys av vilka bestämmelser kommunerna för in i detaljplanerna för att avgöra vilka krav som är rimliga (yrkande 1).

I kommittémotion 2016/17:3696 föreslår Roger Hedlund och Mikael Eskilandersson (båda SD) ett tillkännagivande om att regeringen bör se över vilka åtgärder som kan vidtas för att minska de hinder som kan uppstå i detaljplanerna (yrkande 3).

Pågående arbete

Planprocessutredningen överlämnade i december 2015 sitt betänkande Bättre samarbete mellan stat och kommun – vid planering för byggande (SOU 2015:109) till regeringen. Planprocessutredningen har haft i uppdrag bl.a. att undersöka om en kommuns möjlighet att ställa detaljerade krav i en detaljplan bör begränsas. Bakgrunden till det uppdraget var att detaljplaner i dag ofta utformas med så hög detaljeringsgrad att de kan bli svåränvända om förutsättningarna för byggande ändras. En anledning till den höga detaljeringsgraden är att detaljplanens bestämmelser ofta utformas utifrån ett specifikt byggprojekt.

I betänkandet anförts att det i vissa fall kan vara lämpligt med en långtgående styrning av bebyggelsens yttre utformning vad gäller t.ex. färgsättning och arkitektonisk utformning i övrigt. Lagsystemet måste därför ge kommunerna möjlighet att hävda sådana krav vad gäller byggnaders utseende. Det är dock utredningens bedömning att en sådan reglering inte behöver ske i detaljplanen, eftersom krav på färgsättning, detaljer i fasadutformning etc. kan ställas vid bygglovsprövningen. Utredningen föreslår därför begränsningar i möjligheterna att i en detaljplan reglera en ny byggnads utformning när det

gäller färg och material, liksom möjligheterna att i en detaljplan reglera byggnadsverks och tomters tekniska egenskaper.

Planprocessutredningens betänkande bereds för närvarande inom Regeringskansliet. En begränsning av kravet på detaljplan utreds vidare av en särskild utredare inom ramen för uppdraget En utvecklad översiktsplanering, (dir. 2017:6). Uppdraget ska delredovisas senast den 20 juni 2017.

Regeringen har även gett Boverket i uppdrag att genomföra kompetensinsatser för att främja en mer enhetlig och effektiv tillämpning av PBL. Kompetensinsatserna ska pågå 2017-2020. Uppdraget består bl.a. av PBL-utbildning för anställda i kommuner och på länsstyrelser samt utveckling av ytterligare vägledningar om hur PBL-systemet bör tillämpas.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar uppfattningen i motionerna att det är viktigt att arbetet med att reformera plan- och bygglagstiftningen fortsätter. Detta gäller inte minst mot bakgrund av den akuta bostadsbrist som råder i stora delar av landet.

Utskottet vill peka på att Planprocessutredningen har haft i uppdrag att bl.a. undersöka om en kommuns möjlighet att ställa detaljerade krav i en detaljplan bör begränsas. I sitt betänkande Bättre samarbete mellan stat och kommun – vid planering för byggande (SOU 2015:109) konstaterar utredningen att det förekommer att detaljplaner för större bostadsprojekt har bestämmelser som reglerar byggnaders utseende på ett mycket detaljerat sätt. Utredningen föreslår begränsningar i möjligheterna att i en detaljplan reglera en ny byggnads utformning när det gäller färg och material, liksom möjligheterna att i en detaljplan reglera byggnadsverks och tomters tekniska egenskaper. Utredningsbetänkandet bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Regeringen har vidare gett en särskild utredare i uppdrag att utreda och lämna förslag på hur översiktsplaneringen kan utvecklas för att underlätta efterföljande planering m.m. och hur dialogen mellan staten och kommunen om fysisk planering i större omfattning ska kunna hanteras inom ramen för översiktsplaneringen. Utredaren ska bl.a. föreslå hur kommunen kan ges större möjligheter att besluta om en tillkommande eller befintlig bebyggelse behöver regleras med en detaljplan.

Regeringen har även gett Boverket i uppdrag att genomföra kompetensinsatser för att främja en mer enhetlig och effektiv tillämpning av PBL.

Utskottet kan konstatera att det pågår ett omfattande arbete med frågorna. Det finns därför inte behov av något tillkännagivande till regeringen. Motionsyrkandena bör därför avslås.

Planbestämmelser som upphävs efter genomförandetiden m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att bestämmelser i detaljplaner om utformning av byggnadsverk och tomter i fler fall ska upphöra att gälla när detaljplanens genomförandetid löpt ut och att kravet på startbesked ska tas bort. Utskottet hänvisar till tidigare ställningstaganden.

Jämför reservation 7 (M, C, L, KD).

Motionen

I kommittémotion 2016/17:3674 föreslår Ewa Thalén Finné m.fl. (M, KD, C, L) ett tillkännagivande om att bestämmelser i detaljplaner om utformningen av byggnadsverk ska upphöra att gälla när genomförandetiden löpt ut (yrkande 2). Vidare föreslås ett tillkännagivande om att kravet på startbesked för byggstart tas bort (yrkande 3).

Bakgrund m.m.

I proposition 2013/14:126 En enklare planprocess föreslog den förra regeringen att de bestämmelser i en detaljplan som avser utformning av byggnadsverk och tomter skulle upphöra att gälla när detaljplanens genomförandetid löper ut, förutsatt att bestämmelserna reglerar ett annat område än ett sådant bebyggelseområde som är särskilt värdefullt från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt.

Vid sin behandling av propositionen anförde utskottet följande (bet. 2013/14:CU31).

Plangenomförandeutredningen föreslog att flertalet s.k. frivilliga planbestämmelser ska upphöra att gälla efter genomförandetidens slut. Detta förslag mötte en omfattande remisskritik och majoriteten av remissinstanserna avstyrkte förslaget. Det framhölls bl.a. att bygglovsprövningen riskerade att bli mer skönsmässig och oförutsägbar. Vidare framhölls att den föreslagna ordningen skulle kunna inverka negativt på rättssäkerheten.

Regeringens lagförslag innebär en förändring i förhållande till utredningsförslaget såtillvida att endast de bestämmelser i en detaljplan som avser utformning av byggnadsverk och tomter ska upphöra att gälla när genomförandetiden löper ut. Vissa av de synpunkter som framkom under remissbehandlingen har därigenom blivit tillgodosedda. Enligt utskottets uppfattning kvarstår emellertid de principiella invändningar som framkom mot en ordning som innebär att vissa bestämmelser i en detaljplan inte ska tillämpas trots att planen i övrigt fortfarande är gällande. Detta kan leda till en stor osäkerhet för dem som avser att söka bygglov inom planområdet om vilka krav på utformning som kommunen fortfarande avser att hävda i samband med bygglovsförfarandet. Utskottet anser att det är särskilt allvarligt att regeringen föreslår att de nya bestämmelserna ska få retroaktiv verkan och således även gälla äldre detaljplaner. Detta kan leda

till att kommunen för att hävda vissa krav på arkitektonisk eller estetisk utformning känner sig tvungen att förlänga genomförandetider eller upprätta nya detaljplaner med långa genomförandetider. En sådan utveckling är inte önskvärd eftersom långa genomförandetider gör det svårare att göra ändringar i en detaljplan. Därigenom motverkas önskemålet om en mer flexibel hantering av detaljplaneinstrumentet.

Civilutskottet delar således motionärernas uppfattning att regeringens förslag om att vissa planbestämmelser ska upphöra att gälla efter det att genomförandetiden gått ut inte bör vinna riksdagens stöd.

Vad utskottet anfört innebär att regeringens lagförslag vad gäller 4 kap. 25 a § PBL bör avslås av riksdagen.

Riksdagen följde utskottet (rskr. 2013/14:366).

En åtgärd som kräver bygglov, marklov, rivningslov eller anmälan får inte påbörjas innan byggnadsnämnden har gett ett startbesked. För att få ett startbesked ska byggherren kunna visa att åtgärden antas uppfylla kraven i PBL med tillhörande föreskrifter (se bl.a. 10 kap. 3, 18, 23, 24 och 25 §§ PBL).

Pågående arbete

Som redovisats i avsnittet Krav i detaljplaner m.m. överlämnade Planprocessutredningen i december 2015 sitt betänkande Bättre samarbete mellan stat och kommun – vid planering för byggande (SOU 2015:109) till regeringen. Utredningen föreslår bl.a. begränsningar i möjligheterna att i en detaljplan reglera en ny byggnads utformning när det gäller färg och material, liksom möjligheterna att i en detaljplan reglera byggnadsverks och tomters tekniska egenskaper.

Planprocessutredningens betänkande bereds för närvarande inom Regeringskansliet. En begränsning av kravet på detaljplan utreds vidare av en särskild utredare inom ramen för uppdraget En utvecklad översiktsplanering (dir. 2017:6). Uppdraget ska delredovisas senast den 20 juni 2017.

Tidigare behandling

Motionsyrkanden om att bestämmelser i detaljplaner om utformning av byggnadsverk och tomter ska upphöra att gälla när detaljplanens genomförandetid löpt ut har tidigare behandlats av utskottet våren 2015 (bet. 2014/15:CU10) och senast våren 2017 (bet. 2016/17:CU15). Utskottet avstyrkte de då aktuella motionsyrkandena, och riksdagen följde utskottet. Utskottet ansåg i betänkande 2016/17:CU15 att det inte fanns skäl att frångå utskottets tidigare ställningstagande om att det finns principiella invändningar mot en ordning där vissa bestämmelser i en detaljplan inte ska tillämpas trots att planen i övrigt fortfarande gäller. Däremot välkomnade utskottet det arbete som pågår med att ytterligare utreda frågan om att införa begränsningar i möjligheterna att i en detaljplan reglera en ny byggnads utformning när det gäller färg och material, liksom möjligheterna att i en detaljplan reglera byggnadsverks och tomters tekniska egenskaper. Utskottet ansåg att det pågående arbetet inte bör föregripas med någon åtgärd från riksdagen.

I betänkande 2016/17:CU15 behandlades även ett motionsyrkande om att kravet på startbesked ska tas bort. Utskottet avstyrkte även detta motionsyrkande, och riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

Som framgår ovan har utskottet nyligen behandlat motsvarande motionsyrkanden. Utskottet finner inte anledning att frångå sina tidigare ställningstaganden. Motionsyrkandena bör därför avslås.

Reservationer

1. Regeringens lagförslag, punkt 1 (SD)

av Roger Hedlund (SD) och Mikael Eskilandersson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900) i de delar det avser 5 kap. 27 § första stycket och 12 kap. 6 § och antar lagförslaget i övrigt.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:3696 av Roger Hedlund och Mikael Eskilandersson (båda SD)
yrkandena 1 och 2 samt
bifaller delvis proposition 2016/17:151.

Ställningstagande

Vi motsätter oss förslaget i propositionen att fler detaljplaner ska kunna antas av kommunstyrelsen eller byggnadsnämnden. Vi anser att detaljplaner är av stor vikt för medborgarna och ett beslut att anta en plan får konsekvenser flera decennier framåt. Enligt vår mening bör inte möjligheten för kommunfullmäktige att uppdra till kommunstyrelsen eller byggnadsnämnden att anta en plan utökas. Det är viktigt att väga in fler aspekter än förenklingen av förfarandet. Om avgörandet ligger på fullmäktigenivå är fler personer involverade i beslutet, och allmänheten garanteras möjligheten att följa debatten om ärendet, vilket är viktigt ur medborgar- och inflytandeperspektiv. De kommunala nämnderna är vanligen slutna för allmänheten medan kommunfullmäktiges överläggningar är öppna. Det nuvarande systemet bör därför behållas.

Riksdagen bör således avslå förslaget till ändring i PBL de delar det avser 5 kap. 27 § första stycket och 12 kap. 6 §.

I likhet med utskottsmajoriteten anser vi att riksdagen bör anta regeringens lagförslag i övriga delar.

2. Kravet på bygglov, punkt 2 (V)

av Lotta Johnsson Fornarve (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:3666 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Jag har ställt mig bakom regeringens lagförslag. I sin helhet innehåller propositionen förslag till ändringar i PBL i positiv riktning, och om effekten kan bli att fler bostäder byggs är detta önskvärt. Några av regeringens förslag väcker dock oro för att viktiga värden kan gå förlorade, bl.a. ur en kulturmiljöaspekt.

När det gäller förslaget att bygglov inte ska krävas för att byta färg, fasadbeklädnad eller taktäckningsmaterial på andra byggnader än en- och tvåbostadshus och tillhörande komplementbyggnader inom ett område med detaljplan, om åtgärden vidtas på fasad eller tak som vetter mot kringbyggd gård anser jag att de föreslagna undantagen innebär en risk för att fastighetsägare gör förändringar av kulturmiljöer som är av värde för samhället. Undantagen från kravet på bygglov ska visserligen inte gälla om åtgärden vidtas på en byggnad eller inom ett bebyggelseområde som anses vara särskilt värdefullt från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt, men det kan vara svårt att göra denna gränsdragning i varje enskilt fall. Sådana byggnader eller områden behöver inte vara utpekade i förväg för att vara giltiga. Detta ställer orimligt höga krav på den enskilda byggherren att bedöma områdets karaktär och i tveksamma fall ta kontakt med kommunen. När ett bygglovsförfarande ersätts med en möjlighet till tillsyn i efterhand riskerar man dessutom att värden förstörs i onödan och att resurser läggs på åtgärder som senare måste återställas.

Jag anser därför att regeringen ska återkomma med ett förslag som innebär att det inte görs undantag för krav på bygglov för att byta färg, fasadbeklädnad eller taktäckningsmaterial på andra byggnader än en- och tvåbostadshus.

Även när det gäller förslaget att bygglov inte ska krävas för en liten tillbyggnad i form av balkong, burspråk eller uppstickande byggnadsdel på en- och tvåbostadshus inom ett område med detaljplan finns det enligt min mening risker med att tillåta förändringar som innebär att kulturmiljöer förvanskas utan att myndigheternas specialister tillåts att i förhand göra en granskning. Det är exempelvis svårt att återställa en fasad till ursprungligt skick. Det påpekas även i remissvar att förslaget innebär att kontrollen av att säkerhetskraven på balkonger är uppfyllda i sin helhet inte kommer att bli genomförd. Som ett flertal remissinstanser pekat på innebär vidare ytterligare undantag från bygglovskravet svårigheter för den enskilde att veta vad som gäller.

Jag anser därför att regeringen även ska återkomma till riksdagen med ett förslag som innebär att det inte görs undantag för krav på bygglov för en liten

tillbyggnad i form av balkong, burspråk eller uppstickande byggnadsdel på en- och tvåbostadshus.

Det som anförts ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

3. Ytterligare undantag från kravet på bygglov, punkt 3 (M, C, L, KD)

av Caroline Szyber (KD), Ewa Thalén Finné (M), Carl-Oskar Bohlin (M), Ola Johansson (C), Mats Green (M), Robert Hannah (L) och Lars Beckman (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anføres i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2016/17:3674 av Ewa Thalén Finné m.fl. (M, KD, C, L) yrkandena 4, 5 och 7.

Ställningstagande

Vi välkomnar regeringens förslag om undantag från kravet på bygglov för att uppföra en mindre byggnad på allmän plats där kommunen är markägare och för att uppföra väderskydd för kollektivtrafiken. Vi har därför ställt oss bakom regeringens lagförslag.

Undantaget för att uppföra en mindre byggnad på allmän plats anser vi dock bör kunna utökas till att även omfatta sådana byggnader som uppförs på allmän plats där någon annan än kommunen är markägare. Enligt vår mening bör denna möjlighet utredas. Det är regeringens uppgift att ta nödvändiga initiativ.

När det gäller undantaget för väderskydd för kollektivtrafiken anser vi att det inte finns något övervägande skäl för att begränsa antalet väderskydd som undantas från bygglov. Det är frågor som relativt enkelt bör kunna lösas i dialog mellan kommunerna och kollektivtrafikleverantörerna. Hänsyn ska också i dessa fall tas till omkringliggande bebyggelse och verksamheter, kulturmiljö samt till trafiksäkerhet. Vi anser därför att bygglov inte heller ska krävas för väderskydd som placeras direkt intill ett annat väderskydd. Vidare anser vi att även reklamskyltar som placeras i anslutning till väderskydd ska vara undantagna från kravet på bygglov. Det är regeringens uppgift att ta nödvändiga initiativ när det gäller dessa frågor.

Det som anförts ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

4. Uppföljning av kommunernas möjlighet att i detaljplaner återinföra bygglovsplikten, punkt 4 (M, C, L, KD)

av Caroline Szyber (KD), Ewa Thalén Finné (M), Carl-Oskar Bohlin (M), Ola Johansson (C), Mats Green (M), Robert Hannah (L) och Lars Beckman (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3674 av Ewa Thalén Finné m.fl. (M, KD, C, L) yrkande 6.

Ställningstagande

Vi har ställt oss bakom regeringens förslag som innebär att bygglov inte behövs för att på andra byggnader än en- och tvåfamiljshus inom områden med detaljplan byta en byggnads färg, fasadbeklädnad eller taktäckningsmaterial på fasad eller tak som vetter mot kringbyggd gård och för att på en- och tvåbostadshus inom områden med detaljplan göra en liten tillbyggnad i form av balkong, burspråk eller uppstickande byggnadsdel. Enligt lagändringarna ges kommunerna möjlighet att återinföra lovpplikten i detaljplaner för alla typer av miljöer. Vi anser att det finns skäl för regeringen att göra en uppföljning av hur denna typ av bygglovsbefrielse hanteras av kommunerna. Enligt vår mening är det viktigt att kommunerna inte missbrukar möjligheten att i detaljplaner återinföra bygglov för åtgärder som befriats från bygglov.

Det som anförts ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

5. Krav i detaljplaner m.m., punkt 5 (M, C, L, KD)

av Caroline Szyber (KD), Ewa Thalén Finné (M), Carl-Oskar Bohlin (M), Ola Johansson (C), Mats Green (M), Robert Hannah (L) och Lars Beckman (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3674 av Ewa Thalén Finné m.fl. (M, KD, C, L) yrkande 1 och bifaller delvis motion

2016/17:3696 av Roger Hedlund och Mikael Eskilander (båda SD) yrkande 3.

Ställningstagande

Det finns ett stort behov av att bygga mer bostäder i snabbare takt. Det är därför viktigt att arbetet med att reformera plan- och bygglagstiftningen fortsätter. Vi anser att det finns ett behov av att minska ledtiderna för bostadsbyggande när det gäller den kommunala detaljplaneringen. Långa ledtider är kostnadsdrivande och försämrar konkurrensen bland byggföretagen. Detta kan komma att påverka priset på bostäder och innebära att byggnadsprojekt inte genomförs.

Planprocessutredningen har haft i uppdrag att bl.a. undersöka om en kommuns möjlighet att ställa detaljerade krav i en detaljplan bör begränsas. I sitt betänkande konstaterar utredningen att det förekommer att detaljplaner för större bostadsprojekt har bestämmelser som reglerar byggnaders utseende på ett mycket detaljerat sätt. Sådana exakta regleringar leder inte sällan till problem i genomförandeskedet som i många fall ligger flera år efter planarbetet. Utredningen föreslår begränsningar i möjligheterna att i en detaljplan reglera en ny byggnads utformning när det gäller färg och material, liksom möjligheterna att i en detaljplan reglera byggnadsverks och tomters tekniska egenskaper. Betänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Vi anser att regeringen i det fortsatta beredningsarbetet bör analysera om de krav som kommuner ställer i detaljplaner är rimliga.

Det som anförts ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

6. Krav i detaljplaner m.m., punkt 5 (SD)

av Roger Hedlund (SD) och Mikael Eskilander (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3696 av Roger Hedlund och Mikael Eskilander (båda SD) yrkande 3 och

bifaller delvis motion

2016/17:3674 av Ewa Thalén Finné m.fl. (M, KD, C, L) yrkande 1.

Ställningstagande

Vi anser att det krävs fler åtgärder för en effektivare PBL. Alla åtgärder som kan underlätta och förkorta byggprocessen möjliggör för fler byggbolag att verka på marknaden och att vara med och konkurrera om byggprojekt. Det kan vara svårt att hitta balansen mellan hur ett detaljplanelagt område ska utformas och att undvika för många krav i detaljplanen.

Planprocessutredningen har haft i uppdrag att bl.a. undersöka om en kommuns möjlighet att ställa detaljerade krav i en detaljplan bör begränsas. I sitt betänkande konstaterar utredningen att det förekommer att detaljplaner för större bostadsprojekt har bestämmelser som reglerar byggnaders utseende på ett mycket detaljerat sätt. Sådana exakta regleringar leder inte sällan till problem i genomförandeskedet som i många fall ligger flera år efter planarbetet. Utredningen föreslår begränsningar i möjligheterna att i en detaljplan reglera en ny byggnads utformning när det gäller färg och material, liksom möjligheterna att i en detaljplan reglera byggnadsverks och tomters tekniska egenskaper. Betänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Mot den redovisade bakgrunden anser vi att regeringen bör ta initiativ till att analysera om de krav som kommuner ställer i detaljplaner är rimliga samt vilka åtgärder som kan vidtas för att minska de hinder som kan uppstå vid byggande.

Det som anförts ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

7. Planbestämmelser som upphävs efter genomförandetiden m.m., punkt 6 (M, C, L, KD)

av Caroline Szyber (KD), Ewa Thalén Finné (M), Carl-Oskar Bohlin (M), Ola Johansson (C), Mats Green (M), Robert Hannah (L) och Lars Beckman (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2016/17:3674 av Ewa Thalén Finné m.fl. (M, KD, C, L) yrkandena 2 och 3.

Ställningstagande

I proposition 2013/14:126 En enklare planprocess föreslog alliansregeringen att de bestämmelser i en detaljplan som avser utformning av byggnadsverk och tomters skulle upphöra att gälla när detaljplanens genomförandetid löper ut, förutsatt att bestämmelserna reglerar ett annat område än ett sådant

bebyggelseområde som är särskilt värdefullt från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt.

Planbestämmelser om utformningen av t.ex. byggnader blir snabbt inaktuella. Vi vill i synnerhet att planbestämmelser om utseendemässig utformning av hus inte ska gälla efter genomförandetidens utgång med de undantag för särskilt värdefulla bebyggelseområden som föreslogs i proposition 2013/14:126. Genom att planbestämmelserna upphör att gälla ökar flexibiliteten för såväl kommuner som aktörer i byggbranschen och man kan gå direkt på bygglov. Vi välkomnar att frågan om vad som i framtiden ska få regleras i en detaljplan nu utreds, men de förslag som utredaren kan komma att lägga fram kan inte omfatta befintliga detaljplaner. Vi anser därför att det fortfarande finns starka skäl att genomföra alliansregeringens förslag i proposition 2013/14:126.

I stort sett alla aktörer inom bostads- och byggsektorn är överens om att dagens planeringsprocesser för byggande av bostäder överlag tar för lång tid. För att korta processen fram till byggstart anser vi att kravet på startbesked i PBL bör tas bort.

Regeringen bör ta nödvändiga initiativ till lagändringar i enlighet med det anförda. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2016/17:151 Fler steg för en effektivare plan- och bygglag:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900).

Följdmotionerna

2016/17:3666 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med ett förslag som innebär att det inte görs undantag för bygglov för att byta färg, fasadbeklädnad eller taktäckningsmaterial på andra byggnader än en- och tvåbostadshus och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med ett förslag som innebär att det inte görs undantag för bygglov för en liten tillbyggnad i form av balkong, burspråk eller uppstickande byggnadsdel på en- och tvåbostadshus och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3674 av Ewa Thalén Finné m.fl. (M, KD, C, L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att analysera vilka detaljplanebestämmelser kommunen ställer upp i detaljplanerna och vad som är rimliga krav och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utformningen av byggnadsverk i detaljplaner vars genomförandetid har löpt ut och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kravet på startbesked för byggstart bör tas bort och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bygglov inte ska behövas även om väderskydd placeras i direkt anslutning till ett annat väderskydd för kollektivtrafik och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bygglovsbefrielse även för reklamskyltar som ingår i väderskydd för kollektivtrafiken och tillkännager detta för regeringen.

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör följa upp att kommunerna inte missbrukar möjligheten att i detaljplaner återinföra bygglov för åtgärder som befriats från bygglov och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda att bygglov inte ska krävas på allmän platsmark, inte heller när kommunen inte är markägare, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:3696 av Roger Hedlund och Mikael Eskilandersson (båda SD):

1. Riksdagen antar 5 kap. 27 § regeringens förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900) med den ändringen att orden ”principiell beskaffenhet eller annars av större vikt” i första stycket ska bytas ut mot ”stor vikt eller har principiell betydelse”.
2. Riksdagen avslår 12 kap. 6 § regeringens förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900).
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över vilka åtgärder som kan föreslås för att minska de hinder som kan uppstå i detaljplanerna och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900)

Härigenom föreskrivs i fråga om plan- och bygglagen (2010:900)

dels att 5 kap. 27 §, 9 kap. 5, 8 och 30 §§, 10 kap. 2 §, 11 kap. 11 §, 12 kap. 6 § och 13 kap. 6 och 16 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas tretton nya paragrafer, 5 kap. 10 a–10 f §§, 9 kap. 3 a, 3 b, 5 a och 6 a §§, 11 kap. 10 a § och 13 kap. 5 a och 10 a §§, och närmast före 5 kap. 10 a § och 9 kap. 5, 6 a och 8 §§ nya rubriker av följande lydelse,

dels att det närmast före 9 kap. 3 § ska införas en ny rubrik som ska lyda ”Undantag för ekonomibyggnader m.m.”, att det närmast före 9 kap. 4 § ska införas en ny rubrik som ska lyda ”Undantag för en- och tvåbostadshus inom och utanför detaljplan”, att det närmast före 9 kap. 6 § ska införas en ny rubrik som ska lyda ”Undantag för en- och tvåbostadshus utanför detaljplan”, att det närmast före 9 kap. 7 § ska införas en ny rubrik som ska lyda ”Undantag i detaljplan eller områdesbestämmelser” och att det närmast före 9 kap. 9 § ska införas en ny rubrik som ska lyda ”Bygglov för ändamål av säsongskaraktär”.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.***Planeringsbesked******10 a §***

Under arbetet med att ta fram en detaljplan får kommunen begära ett planeringsbesked enligt 10 f §.

10 b §

En kommun som avser att begära ett planeringsbesked innan samråd enligt 11–17 §§ är klart ska ge lantmäterimyndigheten, de kommuner som berörs och de myndigheter, sammanslutningar och enskilda i övrigt som har ett väsentligt intresse i de frågor som begäran avser tillfälle att komma in med synpunkter.

10 c §

En kommun som, innan samråd enligt 11–17 §§ är klart, avser att begära ett planeringsbesked i fråga om en åtgärd som kommunen avser att planera för i ett

sådant planförslag som avses i 7 § ska kungöra detta.

En sådan kungörelse ska anslås på kommunens anslagstavla och föras in i en ortstidning. Av kungörelsen ska det framgå

1. vilken fråga som begäran om planeringsbesked avser,

2. vilket område åtgärden avser,

3. om åtgärden avviker från översiktsplanen,

4. var underlaget för begäran om planeringsbesked finns tillgängligt, och

5. inom vilken tid, dock minst tre veckor, och till vem synpunkter på åtgärden ska lämnas.

Kungörandet ska ske enligt lagen (1977:654) om kungörande i mål och ärenden hos myndighet m.m.

10 d §

Kommunen ska redovisa dels de synpunkter som har kommit fram till följd av förfarandet enligt 10 b och 10 c §§, dels de kommentarer som kommunen har med anledning av synpunkterna.

10 e §

En begäran om planeringsbesked ska vara skriftlig och innehålla en redovisning enligt 10 d eller 17 §.

10 f §

Om kommunen begär det, ska länsstyrelsen ge ett planeringsbesked.

I beskedet ska länsstyrelsen, i den utsträckning kommunen begär det, bedöma om en åtgärd som kommunen avser att planera för i en detaljplan har en sådan innebörd som anges i 11 kap. 10 § andra stycket. Ett planeringsbesked får förenas med villkor.

Ett planeringsbesked ska ges inom sex veckor från det att en fullständig begäran kom in till länsstyrelsen, om inte längre tid är

nödvändig med hänsyn till ärendets omfattning eller andra särskilda omständigheter.

27 §

En detaljplan ska antas av kommunfullmäktige, men fullmäktige får uppdra åt kommunstyrelsen eller byggnadsnämnden att anta en plan som inte är av stor vikt eller har principiell betydelse.

En detaljplan ska antas av kommunfullmäktige, men fullmäktige får uppdra åt kommunstyrelsen eller byggnadsnämnden att anta en plan som inte är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt.

Ett sådant uppdrag får inte delegeras.

9 kap.

3 a §

Trots 2 § krävs det inte bygglov för nybyggnad om byggnaden

1. placeras inom en allmän plats som kommunen är markägare till,
2. placeras på platsen högst tre månader,
3. inte får en större byggnadsarea än 15,0 kvadratmeter, och
4. har en taknockshöjd som inte överstiger 3,0 meter.

Om en byggnad enligt första stycket flyttas inom samma allmänna plats krävs bygglov.

3 b §

Trots 2 § krävs det inte bygglov för nybyggnad av ett fristående väderskydd för kollektivtrafiken om byggnaden

1. inte får en större byggnadsarea än 15,0 kvadratmeter, och
2. har en taknockshöjd som inte överstiger 3,0 meter.

Första stycket gäller inte om

1. väderskyddet placeras i direkt anslutning till ett annat väderskydd, eller
2. åtgärden vidtas inom ett bebyggelseområde som avses i 8 kap. 13 §.

Undantag för en- och tvåbostadshus inom detaljplan

5 §

För en- och tvåbostadshus och tillhörande komplementbyggnader inom ett område med detaljplan krävs det, trots 2 §, inte bygglov för att färga om, byta fasadbeklädnad eller byta taktäckningsmaterial, om åtgärden inte väsentligen ändrar byggnadens eller områdets karaktär.

Första stycket gäller inte om kommunen enligt 8 § första stycket 2 a har bestämt att åtgärden kräver bygglov.

Första stycket gäller inte om kommunen enligt 8 § första stycket 6 har bestämt att åtgärden kräver bygglov.

5 a §

För en- och tvåbostadshus inom ett område med detaljplan krävs det, trots 2 §, inte bygglov för en liten tillbyggnad i form av balkong, burspråk och uppstickande byggnadsdel, om den inte placeras närmare gränsen än 4,5 meter.

En åtgärd som avses i första stycket får vidtas närmare gränsen än 4,5 meter, om de grannar som berörs medger det.

Första stycket gäller inte om

1. kommunen enligt 8 § första stycket 8 har bestämt att åtgärden kräver bygglov, eller

2. åtgärden vidtas på en byggnad eller inom ett bebyggelseområde som avses i 8 kap. 13 §.

Undantag för andra byggnader inom detaljplan

6 a §

För andra byggnader än sådana som avses i 5 § inom ett område med detaljplan krävs det, trots 2 §, inte bygglov för att färga om, byta fasadbeklädnad eller byta taktäckningsmaterial på fasad eller tak som vetter mot kringbyggd gård.

Första stycket gäller inte om

1. kommunen enligt 8 § första stycket 6 har bestämt att åtgärden kräver bygglov, eller

2. åtgärden vidtas på en byggnad eller inom ett bebyggelseområde som avses i 8 kap. 13 §.

Krav i detaljplan eller områdesbestämmelser

8 §¹

Utöver det som följer av 2–7 §§ krävs det bygglov i den utsträckning som framgår av

1. föreskrifter som har meddelats med stöd av 16 kap. 7 §,
2. det som kommunen för ett område som utgör en värdefull miljö
 - a) i en detaljplan har bestämt för att vidta en åtgärd som avses i 4 § första stycket 3, 4 a–4 c §§ eller 5 § första stycket,
 - a) i en detaljplan har bestämt för att vidta en åtgärd som avses i 4 § första stycket 3 eller 4 a–4 c §§,
 - b) i en detaljplan eller områdesbestämmelser har bestämt för att underhålla eller ändra ett byggnadsverk eller bebyggelseområde som avses i 8 kap. 13 §,
 - c) i områdesbestämmelser har bestämt för att i området byta en byggnads färg, fasadbeklädnad eller taktäckningsmaterial eller vidta någon annan åtgärd som avsevärt påverkar byggnadens yttre utseende,
3. det som kommunen i områdesbestämmelser har bestämt för att utanför en sammanhållen bebyggelse vidta åtgärder som avses i 6 § första stycket 1 och 2,
4. det som kommunen i områdesbestämmelser har bestämt i fråga om ekonomibyggnader för jordbruk, skogsbruk eller liknande näring,
5. det som kommunen i en detaljplan eller områdesbestämmelser har bestämt för att anordna eller väsentligt ändra anläggningar för sådana grundvattentäkter som avses i 11 kap. 11 § 1 miljöbalken.
5. det som kommunen i en detaljplan eller områdesbestämmelser har bestämt för att anordna eller väsentligt ändra anläggningar för sådana grundvattentäkter som avses i 11 kap. 11 § 1 miljöbalken,
6. det som kommunen i en detaljplan har bestämt för att i området färga om, byta fasadbeklädnad eller byta taktäckningsmaterial,
7. det som kommunen i områdesbestämmelser har bestämt för att i området byta en byggnads färg, fasadbeklädnad eller taktäckningsmaterial eller vidta någon annan åtgärd som avsevärt påverkar byggnadens yttre utseende,
8. det som kommunen i en detaljplan har bestämt i fråga om en sådan tillbyggnad som avses i 5 a §.

¹ Senaste lydelse 2014:900.

Första stycket 4 och 5 gäller endast om det finns särskilda skäl för en bygglovsprövning.

30 §²

Bygglov ska ges för en åtgärd inom ett område med detaljplan, om

1. den fastighet och det byggnadsverk som åtgärden avser
 - a) överensstämmer med detaljplanen, eller
 - b) avviker från detaljplanen men avvikelsen har godtagits vid en tidigare bygglovsprövning enligt denna lag eller äldre bestämmelser eller vid en fastighetsbildning enligt 3 kap. 2 § första stycket andra meningen fastighetsbildningslagen (1970:988),
2. åtgärden inte strider mot detaljplanen,
3. åtgärden inte måste avvakta att genomförandetiden för detaljplanen börjar löpa, och
4. åtgärden uppfyller de krav som följer av 2 kap. 6 § första stycket 1 och 5, 6 § tredje stycket, 8 och 9 §§ samt 8 kap. 1 §, 2 § första stycket 3, 6, 7, 9–11 §§, 12 § första stycket, 13, 17 och 18 §§.

Om åtgärden är en sådan ändring av en byggnad som avses i 2 § första stycket 3 b eller c, ska bygglov ges även om fastigheten eller byggnaden inte uppfyller kraven i första stycket 1.

Sådana åtgärder som genomförts utan bygglov med stöd av 4–4 c §§ eller motsvarande äldre bestämmelser ska inte beaktas vid bedömningen av om ett byggnadsverk eller en åtgärd överensstämmer med detaljplanen.

10 kap.

2 §³

Om annat inte särskilt anges i denna lag eller i föreskrifter som meddelats med stöd av lagen, ska en åtgärd som avser ett byggnadsverk, en tomt eller en allmän plats genomföras så att åtgärden inte strider mot

1. det lov som har getts för åtgärden, eller
2. om åtgärden inte kräver lov, den detaljplan eller de områdesbestämmelser som gäller för området.

Åtgärder som avses i 9 kap. 4–4 c och 5 §§ får, trots första stycket 2, strida mot en detaljplan eller områdesbestämmelser.

Åtgärder som avses i 9 kap. 4–4 c §§ får, trots första stycket 2, strida mot en detaljplan eller områdesbestämmelser.

11 kap.

10 a §

Om länsstyrelsen har gett ett planeringsbesked enligt 5 kap. 10 f § om att en åtgärd inte har en

² Senaste lydelse 2014:900.

³ Senaste lydelse 2014:477.

sådan innebörd som anges i 10 § andra stycket, får överprövning enligt 10 § eller upphävande enligt 11 § inte ske med hänvisning till den fråga som beskedet avser. Om ett planeringsbesked förenats med villkor och villkoret har iakttagits, får inte heller sådan överprövning eller sådant upphävande ske med hänvisning till den fråga som beskedet avser.

Första stycket gäller inte om åtgärden eller förutsättningarna för planeringen har ändrats väsentligt i förhållande till den eller de frågor som planeringsbeskedet avser.

11 §

Länsstyrelsen ska upphäva kommunens beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller områdesbestämmelser i dess helhet, om beslutet har en sådan innebörd som anges i 10 § andra stycket. Om kommunen medger det, får beslutet upphävas i en viss del.

Beslut enligt första stycket ska fattas inom två månader från det att länsstyrelsen har beslutat om överprövning enligt 10 § första stycket om inte längre tid är nödvändig med hänsyn till ärendets omfattning eller andra särskilda omständigheter.

12 kap.

6 §

Ett delegationsuppdrag enligt 6 kap. 33 § kommunallagen (1991:900) får, utöver det som följer av 6 kap. 34 § kommunallagen, inte omfatta befogenhet att

1. avgöra ärenden som är av *stor vikt eller har principiell betydelse*, 1. avgöra ärenden som är av *principiell beskaffenhet eller annars av större vikt*,
2. i andra fall än som avses i 11 kap. 30–32 §§ och 33 § 1 besluta förelägganden eller förbud som förenas med vite,
3. besluta förelägganden som förenas med en upplysning om att den åtgärd som föreläggandet avser kan komma att utföras genom byggnadsnämndens försorg på bekostnad av den som föreläggandet riktas mot, eller
4. avgöra frågor om byggsanktionsavgift enligt 11 kap.

13 kap.

5 a §

Länsstyrelsens beslut om planeringsbesked enligt 5 kap. 10 f § får överklagas till regeringen.

6 §

Andra beslut av länsstyrelsen enligt denna lag än de som avses i 4 och 5 §§ och andra beslut av en statlig förvaltningsmyndighet enligt denna lag får överklagas hos mark- och miljödomstol.

Andra beslut av länsstyrelsen enligt denna lag än de som avses i 4, 5 och 5 a §§ och andra beslut av en statlig förvaltningsmyndighet enligt denna lag får överklagas till mark- och miljödomstol.

10 a §

Ett beslut om planeringsbesked enligt 5 kap. 10 f § får överklagas endast av kommunen.

16 §⁴

Bestämmelser om överklagande av ett beslut som avses i 2 a §, 3, 5 och 6 §§ finns i 23–25 §§ förvaltningslagen (1986:223).

Bestämmelser om överklagande av ett beslut som avses i 2 a §, 3, 5, 5 a och 6 §§ finns i 23–25 §§ förvaltningslagen (1986:223).

Tiden för överklagande av ett beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller områdesbestämmelser liksom beslut om lov eller förhandsbesked räknas dock, för alla utom för sökanden och övriga som har delgetts beslutet, från den dag då beslutet eller justeringen av protokollet över beslutet har tillkännagetts på kommunens anslagstavla. När beslutet har fattats av kommunfullmäktige, ska det som enligt 23–25 §§ förvaltningslagen gäller i fråga om den myndighet som har meddelat beslutet i stället gälla kommunstyrelsen.

Tiden för överklagande av ett beslut om lov eller förhandsbesked räknas, för alla som inte ska delges beslutet enligt 9 kap. 41 §, från den dag som infaller en vecka efter att beslutet har kungjorts i Post- och Inrikes Tidningar.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2017.
 2. Har en länsstyrelse före den 1 juli 2017 enligt 11 kap. 10 § första stycket beslutat om överprövning, ska tidsfristen om två månader i 11 kap. 11 § andra stycket räknas från den 1 juli 2017.
 3. Har en kommun, före ikraftträdandet, med stöd av 9 kap. 8 § första stycket 2 a bestämt att bygglov krävs för att vidta en åtgärd som avses i 9 kap. 4 b §, ska bygglov krävas även för sådana åtgärder som avses i 9 kap. 5 a §, till dess kommunen bestämmer annat.

⁴ Senaste lydelse 2016:252.